

Néhány gondolat néhány alternatív hozamfokozó hatóanyagcsoportról I.

Csak általánosságban

„A keleti bölcsek mindent tud. Tudja, hogy a Föld lapos, és négy elefánt hordja a hátán, de, a négy elefánt mire áll, azt már Ő sem tudja.”

Szappanos István

A fenti idézettel Szappanos mesternek, az akkori Fehérvár kerület egyik évkönyvében

A titokzatos almaecet

„GALAMBIAINK EGÉSZSÉGÜGYI GONDOZÁSÁRÓL” címmel megjelent írásában találkoztam. Ma már tudom, hogy Ő is úgy idézte, de mivel a postagalambsportra vonatkoztatva először az Ő tollából

olvastam, remélem Ő is, és Önök is megbocsátják nekem, hogy neki tulajdonítom ezt a gondolkodásra készítő pár sort.

A mai postagalambsportban csúnya szóval hemzsegnek az ilyen-olyan kiegészítők. A gyártók és forgalmazók szebbnél-szebb csomagolásban, jobbnál-jobb ideológiával ajánlják fantasztikusabbnál-fantasztikusabb csodaszereiket. Mi, postagalambászok pedig, vagy céltudatosan, vagy „csak úgy” alapon adagoljuk az ajánlott takarmány-kiegészítőket. Kérem, ne értsenek félre! Természetesen, meg sem próbálom Önöket a takarmány-kiegészítők használatáról lebeszélni. Azokra ugyanis szerintem is szükség van. Tájékozódunk-e ezeknek a készítményeknek a hatásmechanizmusáról, valódi használati értékéről? Képesek vagyunk-e elkülöníteni a valódi használati értéket a marketingtől? Vajon megpróbáljuk-e felmérni, hogy a „négy elefánt mire áll?”

Mivel nem hiszek az örök érvényű, mindig és mindenütt alkalmazható, kőbe vésett, vagy kőbe véshető igazságokban, fel sem merül bennem, hogy Önök elé tárjam a „gyógyelemhez vezető biztos utat”. Bár ismerném... Mindössze egy kis történeti áttekintést követően, néhány úgynevezett alternatív hozamfokozó hatóanyag-csoport hatásmechanizmusának alapjaival kívánom Önöket megismertetni.

A galambász szakzsargon az ilyen kiegészítőket „természetes anyagoknak” nevezi. Érthető. Számunkra ami nem szintetikus, az természetes. Vajon a galamb számára is az? Találkoztak már Önök „szabad elhatározástól vezérelve” fokhagymát csipegető, sörélesztőt keresgélő, esetleg almaecetet, vagy gyógyteákat kortyolgató galambbal? Az ilyen és ehhez hasonló kérdések zsákutcáit kikerülhetjük, ha a szóban

forgó hatóanyagcsoportra az alternatív, vagy természetes alapú hozamfokozó kifejezést használjuk.

Mondanivalóm elején két alapkérdést mindenképpen szeretnék tisztázni. Az első a hozamfokozó-, a második az alternatív hozamfokozó fogalmának meghatározása. A hozamfokozók az állatok anyagcseréjére-, a bélflórájára gyakorolt hatásuknál fogva alkalmasak az állatok növekedésének, hús- tej-, és tojástermelésének növelésére, vagy legalábbis a takarmányértékesítés javítására. A hozamfokozó, mint fogalom, az állattermék-előállításban, az úgynevezett „iparszerű állattartás” fogalmát követően jelent meg. Először a XX. század közepén, az USA-ban, a nagy állatlétszámot tartó telepeken lappangó enteriális (emésztőszervi) megbetegedéseket okozó fakultatív patogén baktériumok visszaszorításának érdekében, baromfi és sertésállományok takarmányaiba kezdtek, hozamfokozó céllal, igen kis mennyiségben, de hosszú időn keresztül, folyamatosan preventív antibiotikumokat

A csodálatos fokhagyma

adalékanyagként használni. Ezek humán célra használt penicillin és tetraciklin készítmények voltak. A hozamfokozó antibiotikumok használata – újabb és újabb

hatóanyagok bevonása mellett- az iparszerű állattartásban a 70-es évek elejére szinte általánossá vált.

Az állattermék-előállításban hozamfokozó céllal alkalmazott antibiotikumok felhasználásának alapvető átgondolására a 90-es évek végén került sor. Az alapvetően humán-egészségügyi szempontokból kiinduló gondolatsor hatására megindultak az antibiotikum-felhasználás csökkentését, illetve más anyagokkal történő helyettesítését célzó kutatások.

Az ezt követően megjelent kutatási eredmények megállapítják, hogy a probiotikumok, prebiotikumok, egyes szerves savak és egyéb alternatív hozamfokozók az állatok nagy részénél hatékonyan helyettesíthetik az addig adalékanyagként alkalmazott antibiotikumokat. Rezidiumot nem képeznek, rezisztenciát nem okoznak, nem testidegenek, a legtöbb alternatív hozamfokozó esetleges túladagolása egészségkárosodást nem okoz. A másik alapkérdésre, mely az alternatív hozamfokozók fogalmának tisztázására hivatott, az előbbieken alapján megadhatjuk a választ. Alternatív hozamfokozóknak, a hozamfokozó antibiotikumok helyettesítésére, felhasználásuk mértékének

csökkentésére alkalmas, általában természetes, vagy természetazonos anyagokat nevezhetjük.

A misztikus oregano

Az állatiermék-előállításban történő felhasználást követően – törvényszerűen – a postagalambsportban is megjelent az antibiotikumok „hozamfokozó célú” használata. Ezt követően a kor tudományos álláspontjának

megfelelően, az antibiotikumok kizárólagosan előnyös hatását hangsúlyozó beszámolók következményeként, mind nagyobb és nagyobb mértékben kezdte használni a galambászok tábora.

Az állatiermék-előállítás kutatási eredményeire is alapozva, de attól merőben eltérő indítással, a postagalambsportban is egyre tudatosabb formában és egyre nagyobb mértékben érhető tetten a különböző alternatív hozamfokozók alkalmazása.

A hazai postagalambsport irodalmában először 1970-es évek végén, 80-as évek elején jelentek meg antibiotikum-felhasználás csökkentését szorgalmazó írások.

Anker 1979-ben az antibiotikumok célszerű alkalmazását ajánlotta paratífuszos, ornitózis és mikoplazmózis megbetegedések megelőzésére és kezelésére. Már ekkor felhívta a figyelmet az antibiotikumok használatának problémáira, óva int a túlzott mértékű használatról, valamint hangsúlyozza az ellenálló képességre irányuló szelekció szükségességét.

Haász 1981-ben figyelmeztet az antibiotikumok hasznos bélflórát pusztító hatására, amelyek pusztulása helyrehozhatatlan károkat okozhat még az egészséges galambokban is. Szappanos a 80-as évek végén megjelent írásaiban az antibiotikumok májat károsító szerepére, a rezisztencia kialakulásának veszélyére, bizonyos fokú ellenálló képesség irányába történő szelekció szükségességére hívja fel a figyelmet.

A hazai postagalambsport-sajtóban a 80-as évek végén találkozunk először probiotikumokat tartalmazó szerek jótékony hatásának hangsúlyozásával. Ebben az időben jelentek meg először a sörélesztő használatát ösztönző ajánlások is.

A 90-es évek elejétől a hazai postagalambsportot is elérte egyfajta, az antibiotikumok más anyagokkal történő helyettesítését szorgalmazó szemlélet. Ennek

Barátunk a sörélesztő

hatására a XX. század utolsó éveiben, hazánkban is elérhetővé váltak az első, kifejezetten postagalambok számára gyártott probiotikus termékek. Ezt követően megjelentek az egyéb hatóanyagokkal – vitaminok, ásványi anyagok, elektrolitok, aminosavak, növényi kivonatok, szerves savak, majd szerves savkombinációk – együtt alkalmazott tejsavtermelő baktériumtörzsek, melyek a szervezet fiziológiai értelemben vett egyensúlyának visszaállítását hivatottak elősegíteni.

A probiotikus termékek alkalmazása mellett jelentős számú utalást találunk, főként a coli-probléma kártételének csökkentése érdekében almaecettel történő savanyításra és egyéb növényi kivonatok használatára is.

Egyes szerzők prebiotikumok – pl. mannán-oligosacharidok – alkalmazásáról is beszámolnak.

Elvétve a kor kutatási eredményeit nagyobb mértékben tükröző – pl. szerves savakat, elektrolitokat, enzimeket, és tejsavtermelő baktériumokat – tartalmazó készítmények használatával is találkozhatunk.

Mára aligha maradt olyan postagalamb-tenyésztő, ki – tudatosan, vagy véletlenszerűen – ne használt volna valamilyen alternatív hozamfokozó hatóanyagot tartalmazó készítményt. Természetesen van, aki beszél róla, és van, aki nem. Magam is többször találkoztam a jelen egyik legnagyobb, alternatív hozamfokozó készítményeket előállító cégének, az Alltech-nek magyarországi leányvállalata által szervezett tudományos konferenciáin hazai élgalambászokkal. Mivel több-kevesebb rendszerességgel ott láttam Őket, úgy vélem használják az Alltech termékeit. Hogy nem beszélnek róluk? Nos, a grittekhez hasonlóan, a galambos ábrával csomagolt termékektől eltérően, az alternatív hozamfokozók esetében is relatíve magasabb a szállítási költségük, alacsonyabb az áruk, ebből adódóan kisebb a forgalmazásukkal elérhető jövedelem, ráadásul gyakorlatilag értelmetlen „fekete” forgalmazásuk, azaz kevésbé állíthatók a „kereskedelmi galambászat” szolgálatába...

Hasonló tendenciák az állatiermék-előállítás és a postagalambsport által hozamfokozó céllal használt anyagok területén

Állati termék előállítás	Ideje	Postagalambsport	Ideje
Hozamfokozó antibiotikumok megjelenése, majd felhasználásuk kezdete	1970-es évek eleje	Preventív- és terápiás célú antibiotikumok felhasználásának kezdete	1970-es évek közepe
		Antibiotikum felhasználás csökkentését szorgalmazó szemlélet megjelenése, majd erősödése	1970-es évek vége
Antibiotikum felhasználás csökkentése, más anyagokkal történő helyettesítése	1990-es évek eleje	Antibiotikum felhasználás csökkentése, más anyagokkal történő helyettesítése	1990-es évek vége

(Mihalik András agrármérnöki diplomamunkája alapján)

A problémát tovább mélyíti, hogy a postagalambsportban alkalmazott – „speciálisan postagalambok részére előállított, természetes hozamfokozók” jelentős része – ugyan az adott definíciónak megfelelő anyagokból – de sokszor ötletszerűen összeállított, hatásuk tudományosan (kísérleti körülmények között) nem vizsgált, így értelemszerűen nem is bizonyított... viszont postagalambot ábrázoló csomagolóanyagban kínálják.

A jövőben –mindettől függetlenül - az antibiotikum felhasználás csökkentését célzó törekvésekből adódóan, valószínűsíthető az alternatív hozamfokozók mind nagyobb mértékű, és egyre szélesebb körű alkalmazása. S az egyre nagyobb mértékben kínálativá váló piacon tettenérhető verseny, - reményeim szerint- előbb vagy utóbb, de szükségszerűen el kell, hogy induljon egy, a fogyasztók számára „használati érték-többlet” kínálatában is megnyilvánuló konkurencia harcot, melynek egyik eleme, szükségszerűen a mind teljesebb körűen deklarált (bizonyított) hatékonyság prezentálása lesz. Ennek, a kétségkívül fogyasztó – tehát közvetlenül a galamb, közvetve a galambász – érdekeit szolgáló folyamatnak az erejét alapvetően a piac befogadóképessége határozza meg. A piacot pedig ebben az esetben mi galambtartók képezzük.

Mindannyiunk érdeke tehát, hogy minél többen gondoljuk végig az önképzésre sarkalló párszavast:

„... a négy elefánt mire áll...” Ahhoz pedig, hogy végiggondolhassunk valamit, szükség van valamire, amit végiggondolhatunk. Írásomat alapvetően gondolatébresztőnek, és semmiképpen sem dogmának szánom. Ha néhányan átgondolják, s ezzel mindannyiunk érdekeit szolgálhatom, már megérte gép elé ülnöm.

Vétek János